

Bölüm 1

COVID-19 SALGINININ TÜRKİYE SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİK SEKTÖRÜNÜN EKONOMİK PROJEKSİYONU ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Mustafa Tolga TOLON¹

GİRİŞ

Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), Çin'in Vuhan Eyaleti'nde solunum yolunda hastalık belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gösteren bir grup insan üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de çok bulaşıcı bir virüs olarak tanımlanmıştır. Salgın ilk olarak Vuhan'da faaliyet gösteren deniz ürünleri ve hayvan pazarında bulunan insanlarda tespit edilmiş, çok kısa bir süre sonra insandan insana bulaşarak Vuhan başta olmak üzere Hubei eyaletindeki diğer şehirlere, devamında Çin Halk Cumhuriyeti'nin diğer eyaletlerine ve tüm dünya ülkelerine yayılmış, dünya genelinde bir salgın (pandemi) halini almıştır ⁽¹⁾.

Salgının oluşturduğu sağlık risklerinin yanında dünya genelinde hükümetler tarafından uygulanmak zorunda kalınan sokağa çıkma yasakları, yolculuk ve lojistik hizmetlerindeki engeller, işyeri kapatmaları ve benzeri sosyal hayata yönelik kısıtlamalar salgının ilk yayılımından itibaren dünya ekonomisinde önemli bir krize yol açmıştır. Salgından korunmaya yönelik uygulanan bu kısıtlamaların en çarpıcı ve uzun vadeli etkisi, küresel anlamda bir gıda krizine neden olabilecek düzeyde bireylerin gıdaya erişim eksikliği olarak rapor edilmektedir. Uzun bir süre ticari faaliyetlerine ara vermek zorunda kalan işletmeler ve bu işletmelerde çalışan bireyler, önemli düzeyde gelir kaybı yaşarken, gıda fiyatları dünya genelinde hızlı yükseliş eğilimine girmiştir. Devam eden salgın kaynaklı küresel sağlık krizi çok kısa bir süre içinde ekonomik krizleri de tetiklemiştir⁽²⁾. Bununla birlikte, gıda fiyatlarında 2007-2008 yıllarında dünya genelinde yaşanan krizin aksine bugün herkese yetecek miktarda gıda üretimi yapılmakta ve gıda stokları yüksek seviyelerde tutulmaktadır. Ancak halkın gıdaya erişimindeki engellerinin perdelediği asıl sorun ise talebin azalmasına bağlı olarak gıda arzının önemli bir biçimde azalmasıdır ⁽³⁾.

Dünya Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) Ticaret ve Pazarlar Birimi tarafından yapılan değerlendirmede COVID-19 salgınının etkileri tüm gıda sektörlerinde

¹ Doç. Dr., Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi, Yetiştiricilik Bölümü tolga.tolon@ege.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Sağlık Bakanlığı (2021). *COVID-19 Bilgilendirme Platformu*. (30/3/2021 tarihinde <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> adresinden ulaşılmıştır).
2. FAO (2020). *How is COVID-19 affecting the fisheries and aquaculture food systems*. (s.5). Rome, Italy. DOI: 10.4060/ca8637en
3. FAO (2020). *Q&A: COVID-19 pandemic – impact on food and agriculture*. (30/3/2021 tarihinde <http://www.fao.org/2019-ncov/q-and-a/impact-on-food-and-agriculture/en/> adresinden ulaşılmıştır).
4. FAO (2020). *Global food markets still brace for uncertainty in 2020/21 because of COVID-19 says FAO*. (30/3/2021 tarihinde <http://www.fao.org/news/story/en/item/1287515/icode/> adresinden ulaşılmıştır).
5. Böll, H., (2017). *Yetiştiricilik - Türkiye’de balık çiftlikleri*. Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği. (1/2/2021 tarihinde <https://tr.boell.org/tr/2017/06/07/yetistiricilik-turkiyede-balik-ciftlikleri> adresinden ulaşılmıştır).
6. BSGM (2020). *Su Ürünleri İstatistikleri*. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü (s.20), Ankara.
7. TUIK (2020). *Su Ürünleri Üretimi*. Türkiye İstatistik Kurumu (30/3/2021 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=97&locale=tr> adresinden ulaşılmıştır).
8. BSGM (2020). *Su Ürünleri Yetiştiricilik Tesisleri*. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı (30/3/2021 tarihinde <https://www.tarimorman.gov.tr/BSGM/Belgeler/Icerikler/Su-Urunleri-Tesisleri-2019.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
9. SGB (2020). *Tarım Ürünleri Piyasaları. Su Ürünleri*. 2020, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Ekonomi ve Strateji Geliştirme Enstitüsü (30/3/2021 tarihinde <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge/Belgeler/Piyasa.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
10. FAO (2020). *Global Aquaculture Production*. United Nations, Food and Agriculture Organization. (22/3/2021 tarihinde <http://www.fao.org/fishery/statistics/global-aquaculture-production/query/en> adresinden ulaşılmıştır).
11. TÜDAV (2020). *Marine Aquaculture in Turkey: Advancements and Management*, İstanbul, Turkey: Turkish Marine Research Foundation.
12. Tolon, M.T. (2019). *Türkiye Su Ürünleri Ekonomisinin Tarihsel Gelişimi ve Gelecek Vizyonu*, Banu Yücel, Bekir Pakdemirli, Nedim Koşum, Zülfikar Bayraktar (Ed.) *Tarım Politikaları ve Ekonomisi* içinde (s 283-298). Ankara: Akçağ Yayınevi
13. Yiğit, M. (2015). *Avrupa’nın balığı Türkiye’den*. (5/2/2021 tarihinde <http://www.karar.com/ekonomi-haberleri/avrupanin-baligi-turkiyeden-62268> adresinden ulaşılmıştır).
14. Ertör, I. (2018). *Fish farming at industrial scale: a Turkish case study*. (30/3/2021 tarihinde <https://theconversation.com/fish-farming-at-industrial-scale-a-turkish-case-study-105142> adresinden ulaşılmıştır).
15. KyraHoevenaars, G.Y.(2021). *Lessons from the Young Turks: how Turkey became an aquaculture powerhouse*. (8/1/2021 tarihinde <https://thefishsite.com/articles/lessons-from-the-young-turks-how-turkey-became-an-aquaculture-powerhouse> adresinden ulaşılmıştır).
16. TÜRKİYEM-BİR (2019) *Karma Yem Sanayii Raporu*. Ankara
17. GKGM (2020). *Balık Yemi Üreten İşletmeler*. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü (30/3/2021 tarihinde https://www.tarimorman.gov.tr/GKGM/Belgeler/DB_Yem/yem_isletmeleri/Balik_Yemi_Ureten_Isletmeler.pdf adresinden ulaşılmıştır).
18. Korkut, A.Y., Kop, A., Saygı, H. General evaluation of fish feed production in Turkey. *Turkish Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 2017; 17(1), 223-229.

Su Ürünleri ve Hayvancılık

19. İşgören Emiroğlu, D., Tolon, M.T., Balkı Günay, D. Türkiye balık yem sanayisinin gelişimi. *Su Ürünleri Dergisi*, 2019; **36**(1), 75-80.
20. Genç, E., Kaya, D., Atalay, M.A. Covid-19 Pandemisinin Su Ürünleri Sektörüne Etkileri: Kısa Değerlendirme, *Türkiye Biyoetik Dergisi* , 2020; **7**(3), 162-167.
21. Karakuş, Ü. Başkanın Kaleminden. *Yem Magazin*, 2020; **28**(89), 3.
22. Bondad-Reantaso, M.G., Mackinnon, B., Bin, H. SARS-CoV-2 (the cause of COVID-19 in humans) is not known to infect aquatic food animals nor contaminate their products. *Asian Fisheries Science*, 2020; **33**(1), 74-78.
23. Seafood Safety (2020) *The coronavirus is not related to seafood*. (2/2/2021 tarihinde <https://seafoodsafetycovid19.wordpress.com> adresinden ulaşılmıştır).
24. Alaska Seafood (2020). *Facts About Food Safety and Covid-19* (2/2/2021 tarihinde <https://www.alaskaseafood.org/foodsafetycovid19> adresinden ulaşılmıştır).